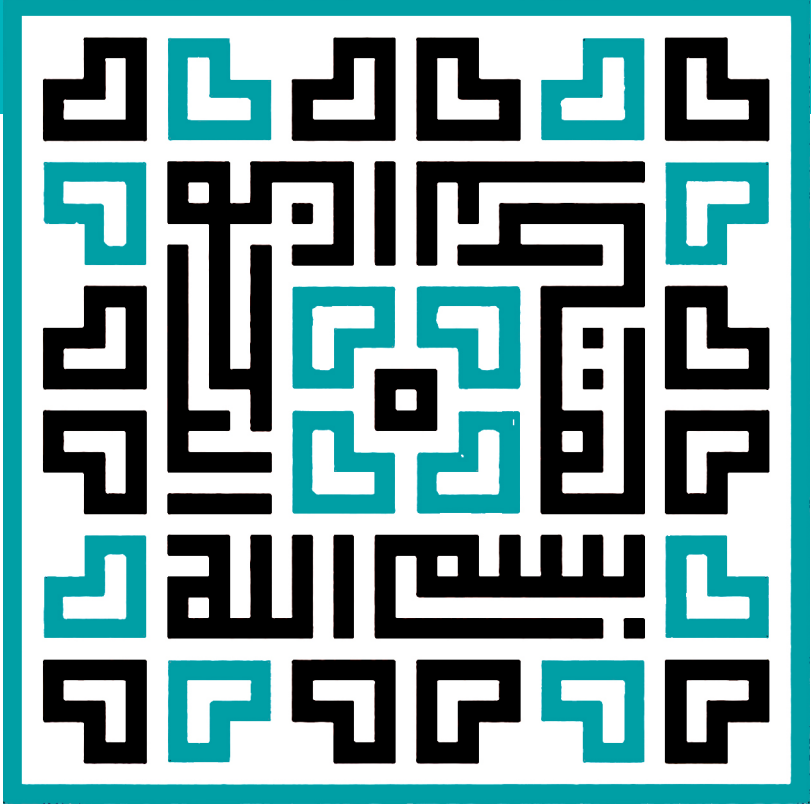

احکام
اعتکاف

استفتانات حضرت آیت الله العظمی خامنه ای

فهرست

| ۴، زمان و مدت اعتکاف | ۷، شرایط اعتکاف
و معتکف | ۹، نیت اعتکاف | ۱۱، مکان اعتکاف
| ۱۵، خروج معتکف از مسجد | ۲۰، مبطلات و
محرمات اعتکاف | ۲۵، احکام مخصوص بانوان
در اعتکاف | ۲۷، قضای اعتکاف | ۲۸، اعتکاف
مسافر | ۳۰، مسائل متفرقه |

زمان و مدت اعتکاف

تعریف: اعتکاف، در لغت به معنای توقف در جایی است و در اصطلاح فقهی، عبارت است از ماندن در مسجد به قصد عبادت خداوند، با شرایطی که خواهد آمد.

س. چه زمانی اعتکاف مستحب مؤکد است؟ و به عبارت دیگر در چه اوقاتی اعتکاف مستحب است؟
ج: اعتکاف وقت خاصی ندارد، هر چند اعتکاف در ده روز آخر ماه مبارک رمضان فضیلت بیشتری دارد.

س. آیا اعتکاف در ماه رجب مستحب است؟
ج: دلیل خاصی بر استحباب اعتکاف در خصوص ماه رجب نیافتیم.

س. آیا شخص معتکف می تواند در ابتدای اعتکاف هنگام نیت کردن شرط کند که اگر برای او عذری پیش آید حتی در روز سوم هم دست از اعتکاف بردارد؟
ج: بله می تواند.

س. معتکفی می‌خواهد سه روز اعتکاف کند و مدت ۷۲ ساعت اعتکاف انجام دهد، اگر اعتکافش را از بعد از طلوع فجر - مثلاً از ظهر - شروع کند و ظهر هم به پایان برساند به گونه‌ای که مجموع آن ۷۲ ساعت شود، آیا این اعتکاف صحیح است؟

ج: اعتکاف باید از شروع روز اول تا پایان روز سوم باشد و تلفیق کردن - بدین گونه که جزئی از روز اول را با جزئی از روز آخر یک روز کامل به حساب بیاورد - صحیح نیست.

س. اگر معتکف مثلاً یک ساعت از ابتدای روز - بعد از طلوع فجر - تأخیر کند آیا این روز به عنوان روز اول اعتکاف حساب می‌شود؟ چه تأخیر عمدی باشد یا اضطراری؟

ج: در اعتکاف باید از ابتدای روز اول شروع کرد، لذا روزی که ناقص مانده جزو اعتکاف محسوب نمی‌شود هر چند که تأخیر از روی اضطرار باشد.

س. اگر انسان نذر کند دو روز معتکف شود نه بیشتر از آن، آیا نذرش منعقد می‌شود؟

ج: منعقد نمی‌شود.

س. اگر کسی نذر کند سه روز منفصل معتکف شود، آیا نذرش منعقد می‌شود؟

ج: منعقد نمی‌شود.

س. آیا بیشتر از سه روز می‌توان معتکف بود به طوری که آن

زیاده بخشی از یک روز یا شب باشد؟

ج: اعتکاف بیشتر از سه روز جایز و صحیح است و در طرف زیاده حدّی ندارد،

ولی زیاد کردن بخشی از روز یا بخشی از شب به نیت اعتکاف محل اشکال

است.

س. اگر معتکف نیت چهار روز اعتکاف کند، آیا روز چهارم هم

جزو اعتکاف است یا این که باید شش روز را تکمیل کند تا روز

چهارم به حساب آید؟

ج: روز چهارم نیز داخل در اعتکاف است، و اگر پنج روز اعتکاف کند، واجب

است روز ششم را کامل کند.

شرائط اعتكاف و معتكف

س. آیا بیمار و کسی که روزه برایش ضرر دارد می تواند معتكف شود و اگر در اعتكاف باشد و روزه بگیرد ثوابی می برد؟
ج: با علم و یا احتمال عقلایی ضرر داشتن روزه، اعتكاف صحیح نیست.

س. چه نوع روزه‌هایی را نمی توان در اعتكاف گرفت؟
ج: هر نوع روزه‌ای را در اعتكاف می توان گرفت.

س. آیا زن‌ها می توانند معتكف شوند؟
ج: اعتكاف اختصاص به مردان ندارد ولی چنانچه اعتكاف وی موجب از بین رفتن حق شوهر باشد بنا بر احتیاط واجب باید از او اجازه بگیرد.

س. آیا اعتكاف بچه ممیز صحیح است؟
ج: اعتكاف او نیز صحیح است.

س. آیا مشغول بودن به عبادات بر معتکف واجب است یا صرف ماندن در مسجد کافی است؟
ج: عبادات مستحبی، فی نفسه بر معتکف واجب نیست.

س. آیا عدالت امام جماعت مسجد جامع در صحّت اعتکاف شرط است؟
ج: عدالت امام جماعت مسجد در صحّت اعتکاف شرط نیست.

نیت اعتکاف

س. زمان نیت اعتکاف چه وقت است آیا می توان اول شب نیت کرد؟

ج: وقت نیت اعتکاف، اول طلوع فجر روز اول است و نیت اول شب در صورتی صحیح است که اول شب شروع در اعتکاف نموده باشد.

س. آیا قصد وجه* در اعتکاف لازم است؟
ج: لازم نیست. *قصد وجه: نیت از جهت استحباب یا وجوب عمل

س. آیا تجدید نیت در روز سوم اعتکاف مستحب لازم است؟
ج: لازم نیست، گرچه بهتر است.

س. آیا می توان به علّتی یا بدون علّت در روز اول یا دوم، اعتکاف را قطع نمود؟ و اگر در قطع نمودن اعتکاف تردید کنم آیا نیت اعتکاف به هم می خورد و در نتیجه اعتکاف باطل می شود؟ و آیا لازم است که نیت مستمر باشد؟

ج: در اعتکاف مستحبی جایز است که در روز اول و دوم اعتکاف قطع شود و نیت اعتکاف باید تا پایان روز سوم ادامه پیدا کند.

س. آیا در اعتکاف نیازی به قصد نمودن عبادت دیگری هم

هست؟

ج: نیازی نیست.

مکان اعتکاف

س. آیا می‌توان نذر کرد در شهر خاصی معتکف شد؟

ج: اگر اعتکاف در آن شهر، به نحوی رجحان داشته باشد، اشکال ندارد.

س. آیا اعتکاف در غیر از مساجد چهارگانه جایز است؟ و

نیت آن چگونه می‌باشد؟

ج: اعتکاف در غیر از مساجد چهارگانه* (اعم از جامع و غیر آن) به قصد رجاء مطلوبیت (به امید این که مطلوب خداوند واقع شود) مانعی ندارد.

*مسجد الحرام،
مسجد النبی (ﷺ)،
مسجد کوفه و مسجد
بصره

س. آیا اعتکاف در مسجدی غیر از مسجد جامع باطل است و

آیا ممکن است هر محله و حومه‌ای، مسجد جامعی غیر از

مسجد جامع شهر یا روستا داشته باشد؟ و آیا ممکن است که

در شهر چند مسجد جامع باشد؟

ج: قبلاً گذشت که اعتکاف در هر مسجدی جایز است مشروط به این که در غیر مساجد اربعه به قصد رجاء باشد یعنی به امید این که مطلوب خداوند واقع شود و مختص به مسجد جامع نیست و ممکن است که یک شهر یا روستا چند مسجد جامع داشته باشد.

س. اگر در یک شهر دو یا چند مسجد جامع وجود داشته باشد می‌توان در هر کدام که خواست معتکف شد؟
ج: به قصد رجاء اشکال ندارد.

س. مسجد جامع چیست؟ و راه تشخیص آن را بگویید.
ج: مسجد جامع، مسجدی است که برای اجتماع عامه مردم شهر، بنا شده، بدون این که اختصاص به گروه و محله خاصی پیدا کند.

س. اعتکاف در مساجد دانشگاه‌های سراسر کشور چه حکمی دارد؟
ج: به قصد رجاء اشکال ندارد.

س. اعتکاف در مکان‌هایی که شک است که آیا جزء مسجد است یا نه، چه حکمی دارد؟
ج: غیر از سرداب و محراب و پشت بام مسجد، در جاهای دیگری که معلوم نباشد جزو مسجد است یا نه، اعتکاف صحیح نیست.

س. آیا پشت بام مسجد تابع مسجد است یا بستگی به وقف کننده دارد؟
ج: پشت بام مسجد در حکم مسجد است مگر این که احراز شود که هنگام وقف مسجد، پشت بام آن از وقف خارج شده است.

س. اعتکاف در حیاط مسجد چه حکمی دارد؟

ج: اگر جزو مسجد نباشد، اعتکاف صحیح نیست.

س. آیا گذاشتن وسایل یا نوشتن نام موجب سبقت در

محلی از مسجد می شود؟

ج: بنا بر احتیاط واجب گذاردن وسائلی مانند کیف موجب حق سبقت می شود به شرط آن که از زمان گذاردن آن وسیله تا آمدن شخص زیاد فاصله نشود، به نحوی که منجر به تعطیلی مکان شود.

س. اگر کسی جای شخصی را که معتکف بوده غصب کند در

صورتی که جاهل بوده و یا عامد آیا ضرری به اعتکافش می زند؟ و اگر ضرر می زند آیا شامل کفاره و... می باشد.

ج: گرچه بنا بر احتیاط مرتکب خلاف شده ولی اعتکاف صحیح است و کفاره هم ندارد.

س. الف) اگر در مسجدی که معتکف شده مانعی از ادامه

دادن اعتکاف در آن مسجد برایش پیش آید، آیا اعتکافش باطل می شود؟

ب) چنانچه آن اعتکاف واجب باشد باید در مسجدی دیگر معتکف شود و یا بعداً قضا کند؟

ج) اگر مانع برطرف شد آیا باید به مسجد قبلی بازگردد؟

ج: الف: باطل می‌شود.

ب: واجب است اعتکاف را در مسجدی دیگر یا همان مسجد بعد از رفع مانع، شروع کرده و یا قضا نماید.

ج: لازم نیست.

خروج معتکف از مسجد

س. رفتن به سرویس‌های بهداشتی متعلق به مسجد که در خارج از

مسجد است در موارد زیر چه حکمی دارد؟

الف: برای حمام کردن (نظافت)؛

ب: برای غسل مستحب؛

ج: برای این که با وضو باشد؛

د: وضو گرفتن برای خواندن قرآن یا نماز مستحبی؛

ه: برای شستن دندان‌ها و دست‌ها.

ج: خارج شدن از مسجد به دلایل مذکور اشکال ندارد، ولی باید به قدر حاجت اکتفا کند و طول ندهد.

س. آیا در اعتکاف با بودن آب در مسجد می‌توان برای وضو به خارج از

مسجد رفت؟

ج: در فرض مذکور معتکف نباید از مسجد خارج شود.

س. آیا در هنگام اعتکاف، بیرون رفتن از مسجد برای غذا خوردن

جایز است؟ و اگر خیر، آیا خوردن در داخل مسجد جایز است؟

ج: خروج برای تهیه غذای مورد نیاز و یا غذا خوردن در بیرون اشکال ندارد؛ همان طور که غذا خوردن در داخل مسجد فی حدّ نفسه منعی ندارد.

س. با توجه به مشکلاتی که صرف غذا در مسجد دارد، آیا صرف غذا در سالن غذاخوری که در محوطه مسجد قرار دارد برای معتکفین جایز است؟

ج: چنانچه عرفاً ضرورت دارد که برای صرف غذا از مسجد بیرون رود جایز است، اما زیاد معطل نشود و اگر ضرورت عرفی ثابت نباشد، جایز نیست.

س. هیأت برگزاری اعتکاف که متشکل از تعدادی از معتکفین است، وظیفه خدمت به معتکفین و فراهم کردن نیازمندی‌های آنها را بر عهده دارد لذا باید نیازمندی‌های معتکفین مثل افطاری و سحری را خریداری کند، آیا این مسئله به اعتکاف آنها ضرر نمی‌رساند؟

ج: خارج شدن از مسجد برای خرید چیزهای ضروری مثل غذا و غیره اگر در ضمن آن نیازمندی‌های خود را نیز تهیه می‌کنند، اشکال ندارد؛ البته با رعایت قیودی که در استفتای «خرید و فروش توسط معتکف» خواهد آمد.

س. حکم رفتن به حیاط بیرونی که ملحق به مسجد است چیست؟

ج: رفتن به جاهایی که در حکم مسجد است، اشکال ندارد اما رفتن به خارج از مسجد جایز نیست مگر مواردی که خروج از مسجد به خاطر آنها جایز است.

س. هنگام خروج از مسجد برای امور ضروری، انتخاب کوتاه‌ترین راه و

رفتن زیر سایه چه صورتی دارد؟

ج: احتیاط واجب آن است که نزدیکترین راه را انتخاب کند و واجب است در صورت امکان زیر سایه ننشیند لکن راه رفتن زیر سایه اشکال ندارد؛ گرچه احتیاط مستحب ترک آن است.

س. در صورت نزدیک بودن مکانی جهت قضاء حاجت یا وضو گرفتن یا

مسواک زدن مسلم است که باید به مکان نزدیک‌تر برود؛ حال اگر مکان نزدیک مستلزم صف ایستادن و معطل شدن شود و مکان دیگری با فاصله‌ی کمی بیشتر باشد که معطلی نداشته و زمان کمتری گرفته می‌شود تکلیف چیست؟ (مثلاً سرویس بهداشتی در جنب شبستان اعتکاف هست ولی شلوغ است اما در وسط حیاط مسجد حوض هست و می‌توان آنجا بدون معطلی وضو گرفت) آیا باید به مکان دوم برود؟ یا مستحب است؟ یا به خاطر فاصله بیشتر، رفتن به مکان دوم جایز نیست؟

ج: رفتن به مکان دوم در فرض سؤال اشکالی ندارد.

س. آیا رفتن به تشییع جنازه در هنگام اعتکاف مدت زمان مشخص

دارد؟ حکم رفتن زیر سایه در این هنگام – چه در ماشین و یا غیر آن – چیست؟

ج: زمان مشخصی ندارد و رفتن به تشییع جنازه در صورتی که ضرورت عرفی

به حساب آید و آن قدر طولانی نشود که باعث محو صورت اعتکاف شود، اشکال ندارد و در صورت امکان واجب است که زیر سایه ننشینند و احتیاط مستحب این است که زیر سایه حرکت نکنند.

س. نظر مبارک تان را در مورد «شرکت در امتحان برای معتکفین» بیان فرمایید.

ج: اگر شرکت در امتحان ضرورت ندارد خارج نشوند و برای افرادی که شرکت در امتحان ضرورت عرفی دارد مانع ندارد ولی خروج از مسجد نباید به حدی برسد که صورت اعتکاف محو شود.

س. آیا شخص معتکف برای شرکت در نماز جمعه می تواند از مسجد محل اعتکاف خارج شود؟

ج: با انتخاب نزدیکترین راه و معطل نشدن در بین راه اشکال ندارد؛ ولی نباید خروج او به مقداری باشد که صورت اعتکاف به هم بخورد.

س. آیا می توان برای غسل امّ داوود از محل اعتکاف خارج شد؟ بر فرض خروج (سهواً یا عمداً) آیا باعث ابطال اعتکاف می شود؟

ج: با مراعات آن چه در جواب سؤال قبل گفته شد، اشکال ندارد.

س. آیا اشخاصی که مشغول کارند اعم از کارمندان، کارگران و معلمان

و... می‌توانند در ایام کار معتکف شوند و در عین اعتکاف به محل کار رفته
و بعد از اتمام کار به محل اعتکاف برگردند؟
ج: نمی‌توانند.

س. اگر مکان‌هایی برای وضو و شستن دست‌ها و دندان‌ها در خارج از
مسجد فراهم شده باشد، آیا واجب است مکان خاصی در داخل مسجد
تهیه شود تا معتکف از مسجد خارج نشود؟
ج: صرف‌نیاز به خروج از مسجد برای طهارت و نظافت - برای جواز خروج - کافی
است و تهیه مکانی در داخل مسجد واجب نیست.

س. اگر کسی سهواً به غیر از جهاتی که تجویز شده برای بیرون رفتن
از مسجد در هنگام اعتکاف بیرون رود، آیا اعتکافش باطل می‌شود؟
ج: اگر به جهت فراموشی خارج شود و خروجش زیاد طول نکشد، اعتکافش باطل
نمی‌شود.

مبطلات و محرّمات اعتکاف

س. کارهای حرام در هنگام اعتکاف چیست؟

ج: معتکف باید از این کارها پرهیز کند:

* بوییدن چیزهای خوشبو و عطریات حتی گیاهان خوشبو، همراه با لذت؛ پس برای کسی که حس بویایی ندارد اشکال ندارد.

* خرید و فروش

* سایر انواع تجارت؛ مثل صلح و اجاره و مضاربه و غیر اینها (بنا بر احتیاط واجب).

* مجادله و جدال - چه در امور دینی و چه دنیوی - به قصد غلبه بر دیگری و اظهار فضل و برتری بر او؛ اما اگر به قصد اظهار حق و بازداشتن طرف از طریق باطل باشد، مانعی ندارد.

* امور جنسی و شهوت آمیز مانند بوسه، لمس و آمیزش.

* استمناء* (بنا بر احتیاط واجب)

*. گرچه استمناء

در هر حال حرام و از

گناهان بزرگ است

ولی در حال اعتکاف

گناهی بزرگتر است.

س. اگر معتکف به گمان این که مکانی تابع مسجد است، به

آن مکان برود و بعد معلوم شود که آن جا جزو مسجد نبوده،

حکم اعتکافش چیست؟

ج: خروج عمدی از مسجد - ولو از روی جهل - اعتکاف را باطل می‌کند.

س. اگر معتکف مبتلا به مرضی شود که مجبور به افطار

روزه است چه باید بکند و حکم اعتکاف او چیست؟

ج: اعتکاف بدون روزه صحیح نیست لذا با افطار روزه، اعتکاف باطل

می‌شود.

س. آیا در صورت ضرورت یا عدم ضرورت می‌توان شخصاً

در ایام اعتکاف خرید و فروش نمود و یا باید توکیل یا نقل به

غیر بیع نمود؟

ج: خرید و فروش بر معتکف حرام است ولی هرگاه برای تهیه مواد

خوراکی ناچار از خرید و فروش شود و شخص غیرمعتکفی که این کار

را انجام دهد، نیابد و تهیه اجناس مذکور بدون خرید نیز امکان نداشته

باشد، در این صورت خرید و فروش مانعی ندارد.

س. آیا جایز است که معتکف کسی را برای خرید - چه

ضروری و چه غیر ضروری - وکیل نماید؟

ج: اگر برای خرید نیامندی‌های هنگام اعتکاف باشد، اشکال ندارد و اما

در غیر آن موارد اگر وکیل کردن در هنگام اعتکاف باشد، اشکال دارد.

س. موارد ضروری که خرید و فروش در آنها برای معتکف جایز است چیست؟
ج: مواردی که در هنگام اعتکاف برای خودش و نفقه خانواده‌اش به آن نیاز دارد.

س. آیا اجاره و دیگر معاملات غیر از خرید و فروش در هنگام اعتکاف جایز است؟
ج: سایر معاملات (غیر از خرید و فروش) بنا بر احتیاط واجب در هنگام اعتکاف جایز نمی‌باشد.

س. آیا اجرای عقود و ایقاعات (غیر از معاملات) در هنگام اعتکاف جایز است؟
ج: مانعی ندارد.

س. آیا گفتگو در مورد چیزهای مباح هنگام اعتکاف جایز است؟
ج: اشکال ندارد.

س. انجام غسل برای معتکف در مسجد چه حکمی دارد و آیا فرقی بین غسل واجب و مستحب می‌باشد؟
ج: غسل جنابت و حیض در دو مسجد شریف مکه و مدینه، مطلقاً جایز

نیست بلکه باید تیمّم نموده فوراً خارج شود و در مساجد دیگر نیز اگر غسل، موجب درنگ کردن و یا آلودگی مسجد شود، جایز نمی باشد و سایر اغسال واجب و یا مستحب در صورت امکان و عدم مزاحمت برای دیگران اشکال ندارد.

س. عطر و گلاب زدن و یا بو کردن عطر و گلاب اعتکاف را باطل می کند یا نه؟ اگر سهواً باشد چه طور؟

ج: در صورتی که عطر یا گلاب را برای لذت بردن بو کند، بنا بر احتیاط واجب اگر اعتکاف واجب معین باشد باید اعتکاف را به پایان ببرد و قضای آن را به جا آورد؛ و در واجب غیر معین، اگر در دو روز اول باشد باید اعتکاف را از سر بگیرد و اگر روز سوم باشد اعتکاف را اتمام و سپس از سر بگیرد و در اعتکاف مستحب قبل از اتمام روز دوم چیزی بر عهده او نیست و اگر روز سوم باشد باید دوباره اعتکاف را از سر بگیرد و در آنچه ذکر شد بنا بر احتیاط واجب فرقی بین عمد و سهو وجود ندارد.

س. کفّاره هر یک از مُحَرّمات را به طور جداگانه بیان کنید؟

ج: اگر اعتکاف واجب را با آمیزش جنسی (جماع) هر چند در شب باطل نماید کفّاره بر او واجب می شود اما در اعتکاف مستحب (در دو روز اول) اگر با این عمل قصد دارد که از اعتکاف صرف نظر نماید کفّاره ندارد و در غیر این صورت بنا بر احتیاط واجب کفّاره ثابت است لکن انجام سایر

مُحَرَّمات کَفَّاره ندارد گرچه احتیاط مستحب پرداخت کَفَّاره می باشد و کَفَّاره ابطال اعتکاف (در موارد وجوب کَفَّاره) کَفَّاره ابطال روزه ماه رمضان است.

س. با توجه به اینکه بوی خمیردندان بوی خوشی است آیا مسواک زدن با خمیردندان در حین اعتکاف مغلّ به اعتکاف هست؟

ج: مسواک زدن با آن مانع ندارد و آنچه حرام است بوییدن بوی خوش است.

س. اگر در مکانی از مسجد بوی خوشی می آمد آیا ترک آنجا لازم است؟ اگر وضوخانه بود و بوی خوش به سبب خمیردندان یا صابون بود چه باید کرد؟

ج: اگر بودن در آن مکان مستلزم بوییدن بوی خوش است باید آنجا را ترک کند.

احکام مخصوص بانوان در اعتکاف

س. حکم اعتکاف زنی که در ایام اعتکاف - چه در روز اول یا دوم یا سوم - حیض یا استحاضه بر او عارض شده، چیست؟
ج: در صورت حائض شدن حتی اگر در ساعات آخر روز سوم باشد اعتکاف باطل می‌شود و باید فوراً از مسجد خارج شود؛ ولی در صورت استحاضه اگر به وظیفه مستحاضه نسبت به روزه‌اش عمل کند، اعتکافش صحیح است.

س. من در سال گذشته در ایام البیض در مسجدی معتکف شدم، پس از اتمام روز دوم اعتکاف، حائض شدم. با توجه به این امر که اعتکاف بر من واجب شده است، آیا قضای آن حتماً باید در ایام البیض ماه رجب و در همان مسجد باشد یا این که زمان و مکان آن مهم نیست؟

ج: با پیداشدن حیض ولو در بعض روز سوم اعتکاف باطل می‌شود و قضا ندارد و اگر از قبل اعتکافی به سبب نذر بر او واجب شده قضای آن را می‌تواند در هر مسجدی و در هر زمانی به جا آورد مگر آن که در نذر،

اعتکاف در مسجد خاص و زمان خاصی را ملحوظ داشته باشد که در این صورت باید بر طبق همان نذر خود عمل کند.

س. حکم اعتکاف زنی که شک در حیض یا استحاضه دارد، چه در روز اول یا دوم یا سوم، چیست؟
ج: اگر قبلاً پاک بوده، به شکش اعتنا نکند.

س. اگر زن در روزهای عادت قرض بخورد تا از حالت عادت خارج شود می تواند روزه بگیرد؟
ج: اشکال ندارد.

س. آیا غسل های استحاضه شرط صحت اعتکاف است؟
ج: این غسل ها شرط صحت اعتکاف نیست، مگر غسل هایی که در صحت روزه معتبرند.

قضای اعتکاف

س. اگر قضای اعتکاف به علت بطلان، واجب باشد و ده روز پایانی ماه رمضان تمام شود. آیا جایز است که برای درک فضیلت، قضای اعتکاف را در ماه رمضان آینده به جا آورد یا این که باید فوراً قضا نماید؟

ج: قضا در هر ماهی که خواست اشکال ندارد، مگر این که نذر کرده باشد که در ماه خاصی اعتکاف نماید.

اعتکاف مسافر

س. آیا می‌توان برای شرکت در مراسم اعتکاف به شهر دیگری که بیش از چهار فرسخ با ما فاصله دارد مسافرت کرد و اعتکاف در صورت سفر صحیح است؟
ج: اگر قصد اقامت ده روز و یا نذر روزه در سفر نباشد، روزه در سفر صحیح نیست و با عدم صحت روزه، اعتکاف هم صحیح نیست.

س. آیا انسان می‌تواند در شهر دیگری معتکف شود؟
ج: اگر مسافر باشد نمی‌تواند مگر این که نذر کرده باشد در سفر روزه بگیرد؛ و بنا بر احتیاط واجب این نذر باید قبل از شروع سفر انجام گیرد.

س. من علاقه زیادی دارم که در مراسم اعتکاف در مرکز استان شرکت کنم ولی چون در شهرستان زندگی می‌کنم و اگر بخواهم به مرکز استان بروم باید نماز خود را شکسته بخوانم، آیا از این نظر مشکلی نخواهم داشت؟
ج: کسی که بخواهد در سفر معتکف شود، می‌تواند نذر کند که در سفر

روزه بگیرد و می‌تواند اعتکاف نماید.

س. اگر کسی بخواهد در خارج از شهر خود اعتکاف کند، به‌طور مثال در مکه مکرمه و از ساکنین مکه نباشد و قصد ده روز هم نکند، آیا نذر کافی است؟ و صیغه آن چیست؟
ج: نذر روزه در سفر مانعی ندارد و با این نذر روزه و اعتکافش صحیح است، ولی احتیاط واجب آن است که نذر قبل از شروع مسافرت باشد و صیغه آن عبارت است از: «لله علیّ أن اصوم فی سفری إلی کذا»*.

*همچنین می‌تواند ترجمه آن را بگوید که عبارت است از: «برای خدا بر من است که در سفر به فلان مکان روزه بگیرم»

مسائل متفرقه

س. آیا اعلام عمومی اعتکاف در محافل عمومی با اخلاص

منافات دارد؟

ج: اعلام اعتکاف اگر برای تشویق مردم باشد، مانعی ندارد.

س. اگر از معتکف سؤال شود که آیا جزء معتکفین است بهتر

است پنهان کند یا آشکار نماید؟

ج: آشکار کردن مانعی ندارد، مگر این که برای ریا باشد

س. آیا جایز است دانشجویان معتکف درس‌های دانشگاهی خود

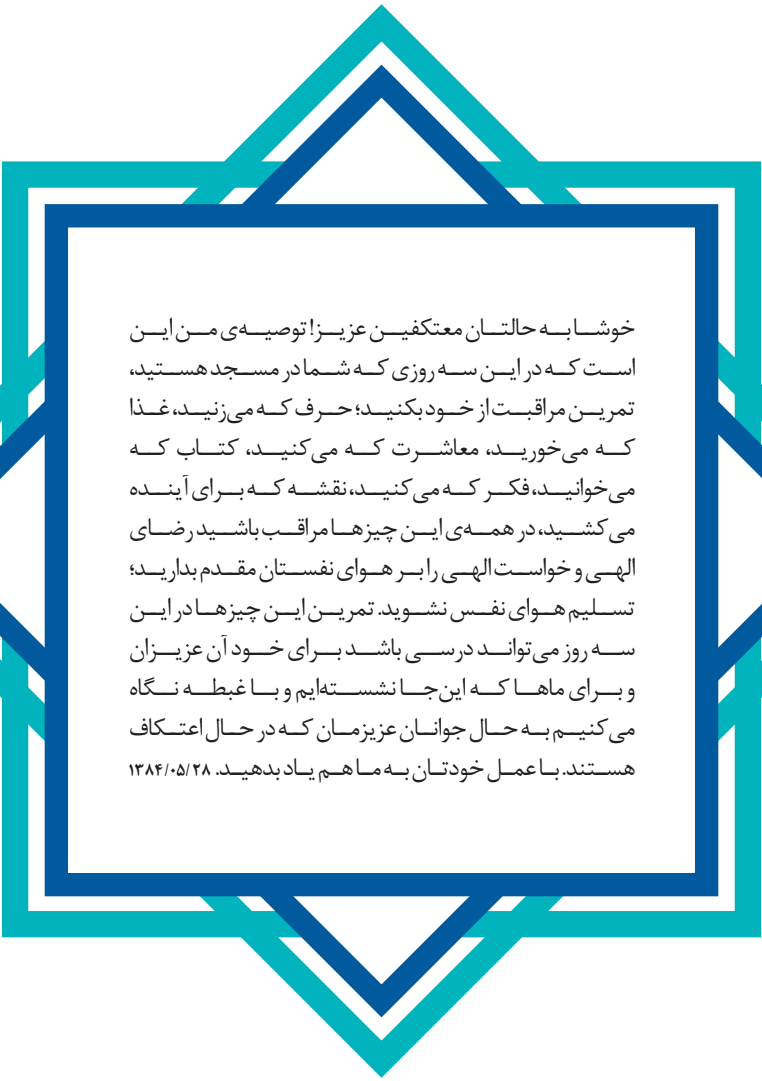
را مرور کنند؟

ج: اشکال ندارد.

س. گفتگو با تلفن همراه در صورت ضرورت و یا عدم ضرورت در

ایام اعتکاف چه حکمی دارد؟

ج: ضرری به اعتکاف نمی‌زند.

خوشابه حالتان معتکفین عزیز! توصیه‌ی من این است که در این سه روزی که شما در مسجد هستید، تمرین مراقبت از خود بکنید؛ حرف که می‌زنید، غذا که می‌خورید، معاشرت که می‌کنید، کتاب که می‌خوانید، فکر که می‌کنید، نقشه که برای آینده می‌کشید، در همه‌ی این چیزها مراقب باشید رضای الهی و خواست الهی را بر هوای نفستان مقدم بدارید؛ تسلیم هوای نفس نشوید. تمرین این چیزها در این سه روز می‌تواند درسی باشد برای خود آن عزیزان و برای ماها که این جا نشستیم و با غبطه نگاه می‌کنیم به حال جوانان عزیزمان که در حال اعتکاف هستند. با عمل خودتان به ما هم یاد بدهید. ۱۳۸۴/۰۵/۲۸

احکام نموداری اعتکاف

طبق نظر مراجع عظام تقلید
خامنه‌ای، مکارم شیرازی، سیستانی، صافی گلپایگانی، نوری همدانی، وحید خراسانی، شبیری زنجانی.

اعتکاف، در لغت به معنای توقف در جایی است.

لغت

تعریف

اعتکاف در اصطلاح عبارت است از ماندن در مسجد به قصد عبادت خداوند.

اصطلاح

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: مَنْ اعْتَكَفَ إِيمَانًا وَ احْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ؛ همه گناهان گذشته کسی که از روی ایمان و برای رسیدن به ثواب الهی معتکف شود، آمرزیده می شود. کنز العمال، ح ۲۴۰۰۷

اهمیت

امام صادق - علیه السلام فرمودند: «کسی که ایام البیض از ماه رجب را روزه بگیرد، خداوند به ازای هر روز، ثواب روزه داری و شب زنده داری یک سال را برای او بنویسد، و در روز قیامت، در جایگاه ایمن شدگان از آتش دوزخ خواهد ایستاد.» (وسائل الشیعه، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ چهارم، ۱۳۹۱ م، ج ۷ (بیست جلدی) ص ۳۵۷، ح ۲۲)

اعتکاف

اعتکاف در تمام سال به جز روزهایی که روزه گرفتن حرام است (عید فطر و قربان) جایز و پسندیده است. به نظر می‌رسد اعتکاف در خصوص ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ ماه رجب، به جهت سفارش فراوان روزه داشتن در این ایام باشد.

زمان

اعتکاف کمتر از سه روز صحیح نیست.

مدت

اگر اعتکاف با روزی که روزه گرفتن حرام است (مانند عید قربان و عید فطر) برخورد نکند، در مدت اعتکاف محدودیتی نیست (البته واضح است که اگر کسی بخواهد اکثر ایام سال را در حال اعتکاف باشد، ممکن است موجب ترک برخی از واجبات شود)

حداکثر مدت اعتکاف

در اعتکاف باید از ابتدای روز اول شروع کرد، لذا روزی که ناقص مانده جزو اعتکاف محسوب نمی شود هر چند که تأخیر از روی اضطرار باشد.

زمان شروع اعتکاف

شرایط صحت اعتکاف

روزه گرفتن

عقل

ایمان

نیت

اذن زوج، والدین و صاحب کار

کمتر از سه روز نباشد

از مسجد خارج نشود

در مسجد جامع باشد

نذر، عهد یا قسم؛ مثلاً انسان نذر کند یا با خدای خود عهد کند یا قسم بخورد که اگر در فلان کار موفق شد یا از فلان بیماری شفا پیدا کرد چند روز در مسجد معتکف شود.

شرط ضمن عقد؛ مثلاً هنگام قرارداد اجاره منزل، صاحبخانه شرط کند که مستأجر هر سال سه روز در مسجد معتکف شود و مستأجر نیز این شرط را می پذیرد.

اجاره؛ مثلاً شخصی اجیر شود که با دریافت مزد - یا بدون دریافت مزد- از طرف میّت در مسجد معتکف شود. **مکارم:** اعتکاف استیجاری اشکال دارد.

افساد: گاهی به سبب باطل کردن اعتکاف، قضای آن واجب می شود.

کسی که دو روز را به نیت مستحب معتکف شده، پس از پایان روز دوم، اعتکاف روز سوم بر او واجب می شود و همین طور هر دو روز که به اعتکاف اضافه شود، روز سوم واجب می گردد.

عواملی که باعث
وجوب اعتکاف می شود

واجب

اقسام اعتکاف

تبصره

اعتکاف ذاتا و در اصل شرع اسلام مستحب است.

مستحب

نیت اعتکاف

نیت

نیت و تعیین نوع اعتکاف شرط صحت آن است؛ ولی نیت وجوب یا مستحب لازم نیست.

زمان نیت

وقت نیت اعتکاف، قبل از طلوع فجر روز اول است و اگر اول شب یا در اثنای شب، اعتکاف را شروع کرده‌اید می‌توانید همان موقع نیت کنید ولی تأخیر آن از طلوع فجر جایز نیست.

اگر کسی تا اذان صبح به مسجد نرسید

آن روز را نمی‌تواند نیت کند مگر شب را در مسجد نیت کرده و موقع اذان برای عذری مثل وضو بیرون از مسجد بوده است.

نیت تلفیقی

تلفیق کردن بدینگونه که جزئی از روز اول را با جزئی از روز آخر یک روز کامل به حساب بیاورد صحیح نیست. در اعتکاف باید از ابتدای روز اول شروع کرد، لذا روزی که ناقص مانده جزو اعتکاف محسوب نمی‌شود هر چند که تأخیر از روی اضطرار باشد.

شرطهای جایز در نیت

می‌توانید همزمان با نیت اعتکاف شرط کنید که اگر عذر عرفی یا شرعی برایتان پیدا شد، بتوانید اعتکاف را برهم زنید؛ هر چند در روز سوم باشد تا در صورت خروج از اعتکاف، مرتکب حرام نشوید.

زمان شرطهای جایز در نیت

این شرطها باید مقارن (همزمان) با نیت اعتکاف باشد نه قبل و بعد از آن.

عدول از نیت

عدول کردن از نیت اعتکافی به اعتکاف دیگری جایز نیست هر چند هر دو واجب یا هر دو مستحب باشد.

توانایی بر روزه گرفتن

روزه گرفتن شرط اساسی برای اعتکاف است و بدون روزه اعتکاف صحیح نیست و اگر روزه معتکف باطل شود اعتکاف او هم باطل می‌شود.

ضرر داشتن روزه برای معتکف

اگر روزه گرفتن برای شخصی ضرر دارد، یا احتمال عقلایی می‌دهد که با روزه گرفتن، بیمار میشود یا بیماری تشدید میشود یا دیرتر بهبودی حاصل میشود، اعتکاف صحیح نیست؛ بلکه اگر روزه بگیرد کار حرامی مرتکب شده است

ولی

حضور چنین شخصی در مسجد و انجام اعمال به امید ثواب مانعی ندارد.

روزه اعتکاف

روزه نیابتی

نیابت از یک میت

اعتکاف را می‌توانید به نیابت از شخصی که از دنیا رفته به جا آورید.

نیابت از دو میت

نیابت از چند نفر مرده صحیح نیست؛ البته می‌توانید ثواب اعتکافان را به روح آنان هدیه کنید.

نیابت از شخص زنده

اگر میخواهید به نیابت از شخص زنده معتکف شوید باید به قصد رجا باشد.

نذر روزه برای اعتکاف

اعتکاف از مستحبات است و شخص می‌تواند روزه آن را با شرایطی نذر کند که به سبب نذر واجب می‌شود.

روزه مستحب

کسی که روزه قضای ماه مبارک رمضان به عهده اش باشد، نمی‌تواند روزه مستحب بگیرد و در این مساله اختلاف نظری بین مراجع بزرگوار نیست.

کسی که فراموش کند روزه قضای ماه مبارک رمضان دارد، و روزه مستحب بگیرد

اگر قبل از ظهر یادش بیاید، روزه مستحب او به هم می‌خورد و می‌تواند نیت خود را به روزه قضا برگرداند

اگر بعد از ظهر متوجه شود، روزه او باطل است.

مکان اعتکاف

شرایط مسجد

اعتکاف باید در مسجد جامع (مسجدی است که در شهر برای اجتماع همه اهل شهر بنا شده است بدون این که اختصاص به گروه و قشر خاصی داشته باشد) انجام شود. پس اعتکاف در غیر مسجد یا در مسجد قبیله یا مسجد بازار کافی نیست.

مکارم

در مساجدی که مستمرا در آن اقامه جماعت شود، حتی اگر یک وعده نماز به طور مستمر در آن برپا شود، می توان اعتکاف کرد. مانند مساجد بازار و یا برخی ادارات.

سیستانی

علاوه بر جامع بودن مسجد باید امام جماعت عادل هم داشته باشد.

اعتکاف در مسجد دانشگاه

خامنه‌ای

به قصد رجا اشکال ندارد.

مکارم

چنانچه مستمرا در آن اقامه جماعت شود، حتی اگر یک وعده نماز به طور مستمر در آن برپا شود، می توان اعتکاف کرد.

بقیه مراجع

اعتکاف در مسجد دانشگاه صحیح نیست

پیدا شدن مانع در مسجد

اگر مانعی در مسجد پیدا شود (مثل خوف یا خرابی و نحو آن)، که نتواند اعتکاف را در آن تمام کند، اعتکاف باطل می شود

قضای اعتکاف در صورت پیدا شدن مانع در مسجد

اگر واجب معین بوده قضاء کند.

اگر واجب غیر معین بوده در مسجد دیگر یا در همان مسجد در صورت برطرف شدن مانع از سر بگیرد. و مقداری از اعتکاف که به جا آورده حساب نکند.

اعتکاف در دو مسجد

یک اعتکاف باید در یک مسجد باشد، پس اعتکاف در دو مسجد که بخشی از وقت را در یکی و بخشی از آن را در دیگری بماند صحیح نیست.

ولی

اگر دو مسجد به گونه ای وصل به یکدیگر باشد که یک مسجد شمرده شود، صحیح است.

شک در مسجد بودن یک محل

اگر محلی را شک کند که جزء مسجد است یا نه، حکم مسجد بر آن جاری نیست.

حیاط مسجد

حیاط مسجد هم اگر جزء مسجد باشد اعتکاف در آنجا صحیح است؛ ولی اگر مکانی را شک کند که جزء مسجد است یا خیر نباید به آن قسمت برود

حضور مستمر در مسجد

شرط صحیح بودن اعتکاف، حضور مستمر در مسجد است.

خروج از مسجد

خروج از مسجد در ایام اعتکاف، موجب باطل شدن اعتکاف می شود هر چند از روی ندانستن مسئله و جهل به حکم باشد و اگر اعتکاف واجب شده باشد (مثل کسی که دو روز مانده) خروج غیر ضروری از مسجد، حرام هم هست

ولی

اگر ضرورتی پیش بیاید می توان از مسجد خارج شد و اعتکاف باطل نمی شود.

ضرورتها برای خروج از مسجد

ضرورت شرعی مانند غسل و وضوی واجب.

ضرورت عرفی مانند عیادت بیمار و تشییع جنازه.

ضرورت عقلی مانند مراجعه به پزشک و رفتن به دستشویی.

ضرورت‌هایی که خروج از مسجد اشکال ندارد

شرکت در نماز جمعه.

وحدید، نوری

وحدید: بنا بر احتیاط واجب جایز نیست. **نوری**: نمیتواند مگر ضرورت باشد.

بقیه مراجع

اشکال ندارد البته به شرطی که بیش از مقدار لازم نباشد.

شرکت در امتحان ضروری

در صورتی که ضرورت عرفی داشته باشد و امتحان مهمی باشد اشکال ندارد، به شرطی که به مقدار ضرورت اکتفا کنید و در اولین فرصت به محل اعتکاف برگردید

صافی

بنابر احتیاط واجب جایز نیست

خروج بعضی از اعضای بدن از مسجد

مثلاً شخص معتکف دستش را از پنجره مسجد بیرون ببرد.

حمام رفتن (نظافت)

ولی باید ضروری باشد و بقدر حاجت اکتفا کند و طول ندهد.

ادای شهادت در دادگاه

باید به قدر حاجت اکتفا کند و طول ندهد.

پرداخت بدهی در صورت رسیدن موعد و درخواست طلبکار

در صورتی که به هر روشی، مثل تقاضا از طلبکار که برای دریافت طلب خود به محل اعتکاف بیاید یا ارسال بدهی از طریق نرم افزارهای تلفن همراه یا به وسیله فرد دیگری بتوانید این کار را انجام دهید نباید از مسجد خارج شوید

سیستانی، وحدید

بنابر احتیاط واجب جایز نیست

زنجانی، نوری

جایز نیست

بقیه مراجع

اشکال ندارد.

پیگیری کارهای اداری

در صورتی که ضرورت عقلی یا عرفی یا شرعی داشته باشد و فرد دیگری نتواند این کار را به جای شما انجام دهد، اشکال ندارد؛

البته

به شرطی که به مقدار ضرورت اکتفا کنید و در اولین فرصت به محل اعتکاف برگردید

مکارم و سیستانی

خروج از مسجد به خاطر ضرورت نباید بیشتر از دو ساعت باشد.

مواردی که خروج از مسجد اشکال دارد

شرکت در کلاس درس

رفتن به کلاس درس جزو ضروریات محسوب نمی شود.

شستن لباس و خوردن غذا

مگر اینکه به ضرورت تبدیل شود و فرد دیگری هم نتواند این کارها را برای شما انجام دهد؛ مثلاً برای شما غذا بیاورد

رفتن به محل کار در روز

اگر نتوانید مرخصی بگیرید و رفتن به محل کار در هر روز، ضروری باشد، نمی توانید معتکف شوید

خرید غذا

مگر اینکه به ضرورت تبدیل شود و فرد دیگری هم نتواند این کارها را برای معتکف انجام دهد.
توجه: اگر بدون خرید و فروش (مانند قرض کردن) بتواند غذا تهیه کند، نباید خرید و فروش کند.

تزریقات

در صورتی که فرد دیگری که ماهر است، بتواند در محل اعتکاف تزریقات را انجام دهد، خروج اشکال دارد.

خروج فوری معتکف جنب از مسجد

طبق نظر همه مراجع:

اگر شخصی محتلم شد (در خواب منی از شخص خارج شد) باید پس از اینکه متوجه شد، فوراً از مسجد خارج شود و غسل کند و بازگردد، چون توقف جنب در مسجد حرام است و اگر این کار را از روی خجالت یا سهل انگاری ترک کند، هم مرتکب حرام شده و هم اعتکاف باطل می شود.

شک در تحقق حیض یا استحاضه

اگر زنی شک کند که حیض یا استحاضه شده است، اگر قبلاً پاک بوده، به شکش اعتنا نکند. چه در روز اول یا دوم یا سوم باشد.

تبصره

طبق نظر مشهور مراجع اگر خانمی میدانند که در ایام اعتکاف عادت ماهانه می شود نمی تواند معتکف شود.

خامنه ای

احتیاط واجب آن است که روزه دار از استعمال های مقوی یا مغذی یا آمپول هایی که به رگ تزریق می شود خودداری کند، ولی تزریق آمپول برای بی حس کردن اشکال ندارد و احتیاط واجب آن است که روزه دار از استعمال انواع سرم ها خودداری کند.

سیستانی، صافی

تزریق آمپول و سرم روزه را باطل نمی کند خواه جنبه غذایی و تقویتی داشته باشد، یا جنبه دوائی و مانند آن.

مکارم

تمام انواع آمپول های دارویی یا تقویتی که به صورت عضلانی تزریق می شوند و همچنین تزریق عضلانی واکسن برای افراد روزه دار اشکالی ندارد ولی تزریق آمپول و سرم های وریدی (که در رگ تزریق می شوند) جایز نیست.

وحید

تزریق آمپول دوائی و غذایی برای روزه دار بلامانع است ولی تزریق سرم بنا بر احتیاط واجب روزه را باطل میکند.

شیری

حتیاط واجب آن است که روزه دار از استعمال آمپولی که به جای غذا به کار می رود، خودداری کند.

نوری

تزریق هیچ نوع آمپولی را برای روزه دار موجب باطل شدن روزه نمی داند.

اعتکاف مسافر

اگر مسافر هستید و نمازتان شکسته است، روزه برای شما صحیح نیست و به همین جهت نمی‌توانید معتکف شوید، چون روزه از شروط اعتکاف است و بدون روزه اعتکاف صحیح نیست.

بنابراین

مسافر در سفر نمی‌تواند روزه بگیرد؛ مگر اینکه (طبق نظر برخی مراجع) نذر کند در سفر روزه بگیرد و این نذر هم باید نذر شرعی باشد؛ یعنی تمام شرایط نذر که از آن جمله صیغه نذر است را دارا باشد.

نذر روزه در سفر مانعی ندارد و با این نذر روزه و اعتکاف صحیح است، ولی احتیاط واجب آن است که نذر قبل از شروع مسافرت باشد.

خامنه‌ای

نمی‌تواند در سفر نذر کند که روزه بگیرد.

وحید، نوری، مکارم

در سفر برای سفر

صافی

حکم به صحت چنین نذری مشکل است و احتیاط در ترک آن است.

سیستانی، زنجانی

نذر روزه در سفر جایز است یعنی مسافر می‌تواند در حال سفر نذر کند که در همان سفر روزه بگیرد.

نذر روزه

جایز نیست و نذر صحیح نمی‌باشد.

مکارم

در وطن برای سفر

جایز است.

بقیه مراجع

آیا می‌توان به جای نیت روزه ی اعتکاف، روزه های دیگری را نیت کرد؟

لازم نیست روزه برای اعتکاف باشد، بلکه می‌تواند روزه ی ماه مبارک رمضان یا روزه ی قضا و مانند آن را به جا آورد، ولی روزه ی استیجاری مشکل است.

مکارم

چنانچه معتکف روزه ی قضا دارد نباید نیت روزه ی مستحبی نماید بلکه باید نیت روزه قضا نماید و نیت هر روزه ای فی نفسه در اعتکاف مانعی ندارد ولی باید شرائط آن رعایت شود.

وحید

معتکف می‌تواند به جای نیت روزه ی اعتکاف، روزه ی دیگری را چه واجب چه مستحب نیت کند مانند روزه ی قضای رمضان، نذر، استیجاری و ... (فرقی بین اقسام اعتکاف و انواع روزه نیست)

بقیه مراجع

طبق نظر همه مراجع بزرگوار کسی که روزه قضای ماه مبارک رمضان به عهده اش باشد، نمی‌تواند نیت روزه مستحبی کند بلکه باید نیت روزه قضا نماید

دو نکته مهم

مسافری که با نذر روزه گرفته است، نمازش شکسته است.

اجازه برای اعتکاف

اجازه پدر و مادر

خامنه‌ای، مکارم، سیستانی، نوری

اعتکاف فرزند اگر موجب اذیت والدین باشد، منوط به اذن والدین است.

شیبیری

اذن والدین در اعتکاف فرزند لازم نیست بلکه با نهي آنها نیز اعتکاف صحیح است مگر این که نهي به جهت شفقت به فرزند باشد و یا اعتکاف موجب اذیت آنها گردد.

صافی

در صورت عدم ایذاء، اذن والدین شرط نیست ولی احتیاط در این زمینه خوب است.

وحید

هر گاه اعتکاف فرزند از ناحیه ی شفقت و مهربانی والدین بر فرزند موجب اذیت آنها شود اذن پدر و مادر در صحت اعتکاف فرزند لازم است.

اجازه همسر

خامنه‌ای، نوری

اعتکاف زن به احتیاط واجب منوط به اذن شوهر است مگر آنکه منافی با هیچگونه حق از حقوق شوهر نباشد.

شیبیری، صافی

اذن شوهر در اعتکاف همسر شرط نیست مگر این که اعتکاف منافی حقوق دیگر شوهر باشد.

مکارم

زن باید بنا بر احتیاط واجب از همسرش اجازه بگیرد، در صورتی که شوهر در روز سوم از اجازه منصرف شد زن اعتکاف را تا آخر ادامه دهد.

وحید

اذن شوهر در صحیح بودن اعتکاف زن در صورتی که منافات با حق شوهر داشته باشد لازم است.

اجازه کارفرما طبق نظر همه مراجع

اگر در استخدام کسی یا جایی هستید (برای مثال کارگر یا کارمند شرکت، مؤسسه یا ادارهای هستید) و قراردادتان به گونه ای است که باید در ساعات اداری، در آنجا باشید، اعتکاف شما بدون اجازه از مسئولان امر صحیح نیست.

اعتکاف کودک

طبق نظر همه مراجع اعتکاف کودک نابالغ صحیح است.

رها کردن اعتکاف

اعتکاف مستحبی

جایز است در دو روز اول تا قبل از غروب روز دوم اعتکاف را به هم بزنند، ولی بعد از تمام شدن دو روز، روز سوم واجب می شود

اعتکافی که به نذر معین واجب شده

قطع آن جایز نیست.

اعتکافی که به نذر مطلق واجب شده

جایز است در دو روز اول به هم زنند، ولی بعد از تمام شدن دو روز، روز سوم واجب می شود.

مگر اینکه ضرورت مهم شرعی به وجود آید یا از ابتدا در نیت خود شرط کرده باشد هر چند مشکل شرعی مهمی نباشد اعتکاف را بهم بزنند.

نذر

نذر معین

نذر کرده روز معینی را روزه بگیرد مثلاً روز ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ ماه رجب.

نذر غیر معین

نذر کرده ولی روز آن را معین نکرده است مثلاً نذر کرده سه روز را در ماه رجب روزه بگیرد.

محرمات اعتكاف

مسائل جنسی با همسر اعم از جماع یا لمس یا بوسیدن به شهوت.

مجادله با دیگری به منظور غلبه و اظهار فضل

بویدن بوی خوش و همچنین بویدن گیاه خوشبو به قصد لذت.
مکارم: هر چند به قصد لذت نباشد.

خرید و فروش غیر ضروری.

استمناء بنا بر احتیاط واجب

مبطلات روزه در روز

توجه

به جز مبطلات روزه، سایر محرمات اختصاص به روزه ندارد، بلکه در شب نیز باید از آن ها پرهیز کند.

مبطلات اعتكاف

هر کاری که مبطل روزه است اگر در روز (از اذان صبح تا اذان مغرب) واقع شود همچنین تماس و آمیزش (هرچند در شب باشد)، اعتكاف را باطل می سازد

بنا بر احتیاط واجب تمام محرمات اعتكاف موجب بطلان اعتكاف می شود. و اگر روز سوم باشد موجب كفاره می شود.

هر کاری که مبطل روزه است و نیز آمیزش (هرچند در شب باشد) اعتكاف را باطل می سازد و بنا بر احتیاط واجب، انجام دادن محرمات اعتكاف نیز مبطل اعتكاف است

۱- اگر بلافاصله پس از جنابت، مسجد را برای غسل ترک نکند و با حال جنابت در مسجد بماند
۲- خروج از مسجد بدون عذر شرعی، عرفی و عقلی و همچنین خروج طولانی با داشتن مجوز شرعی.

خامنه ای

مکارم، صافی، سیستانی، وحید

شیری

طبق نظر همه مراجع

خروج طولانی مدت از مسجد

در صورتی که به جهت ضرورتی از مسجد خارج شود، اگر خروج او طولانی گردد و به قدری باشد که صورت اعتكاف را به هم بزند، اعتكاف باطل می شود.
(مانند کسی که صبح به بیمارستان برود و بعد از ظهر باز گردد)

رعایت امور واجب و مستحب هنگام خروج ضروری از مسجد

الف

واجب است به مقدار حاجت اکتفا کرده و طول ندهد که سبب محو صورت اعتكاف شود.

ب

بنا بر احتیاط واجب باید نزدیکترین راه را برای رسیدن به مقصد انتخاب کند.

ج

واجب است در حد امکان زیر سایه ننشیند ولی راه رفتن زیر سایه اشکال ندارد

صافی، سیستانی،

بنا بر احتیاط واجب زیر سایه هم راه نرود.

عمدی

باطل است.

سیستانی، وحید، مکارم، شیری، نوری

بنا بر احتیاط باطل می شود.

خامنه ای، صافی

ارتكاب محرمات اعتكاف

سهوی

اگر یکی از محرمات اعتكاف را سهواً انجام دهد، اعتكافش باطل نمی شود.

همه مراجع

اعتكافش خالی از اشکالی نیست.

مکارم

اگر اعتكاف کننده، یکی از مبطلات اعتكاف را سهواً انجام دهد، صحت اعتكاف محل اشکال است.

وحید

قضای اعتکاف در صورت ارتکاب یکی از مفسدات اعتکاف

اگر اعتکاف واجب (معین یا غیر معین) باشد

سیستانی وحید

بنابر احتیاط واجب باید آن را تمام کند و قضای آن را به جای آورد.

بقیه مراجع

قضا واجب است.

اگر اعتکاف مستحب باشد

همه مراجع

اگر بعد از غروب روز دوم، اعتکاف مستحب را باطل کند، باید قضا نماید

اگر قبل از غروب روز دوم، اعتکاف مستحب را باطل کند، چیزی بر عهده او نیست

توجه

طبق نظر همه مراجع، در موارد بالا در صورتی باید قضا را به جا بیاورد که هنگام نیت اعتکاف، با خدا شرط نکرده باشد که هر موقع بخواهد، اعتکاف را بر هم بزند.

نحوه قضای اعتکاف

قضای اعتکاف مانند اصل اعتکاف است؛ بنابراین باید شرایط آن را رعایت کند و حداقل سه روز متوالی روزه بگیرد.

کفاره اعتکاف

طبق نظر همه مراجع

اگر اعتکاف را با آمیزش (جماع) باطل کند، کفاره بر او واجب است.

در سایر محرمات اعتکاف، هر چند اعتکاف باطل می شود ولی کفاره واجب نیست.

مقدار کفاره اعتکاف

کفاره بطلان اعتکاف، مانند کفاره روزه ماه رمضان است؛ یعنی باید دو ماه روزه بگیرد و یا به ۶۰ مسکین طعام دهد.

منابع:

رهبری: پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، احکام اعتکاف، اجوبه الاستفتائات، استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهراء قم.
 سیستانی: العروه الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، الاعتکاف، الخامس؛ منهج الصالحین، الاعتکاف، م ۱۰۷۴ به بعد، پایگاه اطلاع رسانی، بخش سؤالها و جوابها اعتکاف و استفتائات.
 مکارم: اعتکاف عبادتی کامل، مکارم، استفتائات جدید، ج ۲؛ العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، احکام الاعتکاف،
 نوری همدانی: تعلیقات علی کتاب العروه الوثقی، رساله توضیح المسائل، استفتائات کتبی و شفاهی از دفتر، کتاب اعتکاف معجونی شفا بخش و مکتب خودسازی.
 صافی: هدایه العباد، ۱۴۱۶ ه.ق، ج ۱، استفتائات سایت، رساله توضیح المسائل.
 شبیری: جزوه استفتائات اعتکاف موجود در مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی.
 وحید خراسانی: توضیح المسائل، استفتائات، منهج الصالحین، جلد ۲.
 همچنین در این نمودار از: تحریر الوسیله - ترجمه؛ ج ۱، ص: ۵۵۵؛ الغایه القصوی فی ترجمه العروه الوثقی؛ ج ۲، ص: ۱۹۲ به بعد؛ توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)؛ ج ۲، استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهراء قم، استفاده شده است.